

9.6.2025

Lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta VN/11304/2024

Vastuullinen Lahjoittaminen VaLa ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta. VaLa keskittyy lausunnossaan tuloverolain lahjoitusvähennykseen.

Esityksen mukainen laajennus lahjoitusvähennykseen on askel kohti vahvempaa suomalaista lahjoittamisen kulttuuria. Uudistus lisäisi järjestöjen mahdollisuuksia hankkia lisää yksityistä rahoitusta. Ehdotetut muutokset ovat oikeansuuntaisia, mikäli niiden käytännön toimeenpano suunnitellaan ja toteutetaan aidosti järjestökenttää osallistavalla tavalla.

Lahjoitusvähennyksen laajentaminen on linjassa hallitusohjelmassa esitetyn Kansalaisjärjestöstrategian kanssa, jossa yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi on asetettu kansalaisjärjestöjen varainhankinnan edellytysten kehittäminen. Yksityisrahoituksen kasvattaminen on erityisen ajankohtaista nyt, kun hallituskauden aikana järjestökenttään on kohdistunut merkittäviä julkisen rahoituksen leikkauksia.

Lahjoitusvähennykseen ehdotettavien muutosten vuositasen verotuottomenetyksen arvioidaan olevan luonnollisten henkilöiden osalta noin 11–27 miljoonaa euroa ja yhteisöjen osalta noin 3 miljoonaa euroa. VaLan näkemyksen mukaan laskelmat ovat hyvin optimistisia, eikä lain ensimmäisinä voimassaolovuosina voida odottaa järjestöjen saamien lahjoitussummien kasvavan tässä mittakaavassa. Verovähennyskelpoisten lahjoitusten luku- ja euromäärät ja sitä kautta verotuottomenetysten arviot voisivat olla todennäköisempiä, mikäli verovähennyskelpoisten lahjoitusten saajajoukko laajennettaisiin kaikkiin rahankeräysluvan omaaviin yleishyödyllisiin yhteisöihin.

Verovähennyskelpoisten lahjoitusten saajajoukon laajentaminen

Tuloverolain lahjoitusvähennystä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vähennyskelpoisten lahjoitusten saajajoukkoa laajennettaisiin. Yhdistysten ja säätiöiden osalta vähennyskelpoisia olisivat jatkossa rahalahjoitukset, jotka on tehty tiedettä, taidetta, suomalaisen kulttuuriperinnön säilyttämistä, nuorisotyötä tai -toimintaa, liikuntaa, urheilua tai lasten asemaa tukevaan tai edistävään tarkoitukseen Verohallinnon nimeämälle yhdistykselle tai säätiölle. Lahjoitusten saajajoukon laajentaminen on ehdottomasti positiivinen muutosehdotus.

Laajennuksen ulkopuolelle jää kuitenkin arvioiden mukaan ainakin kolmasosa, mahdollisesti jopa kaksi kolmasosaa, yhdistyksistä ja säätiöistä. Tällaisenaan laajennus jättäisi verovähennysoikeuden ulkopuolelle esimerkiksi ympäristö- ja eläinjärjestöt sekä merkittävän osan sekä sosiaali- ja terveys- että kehitysyhteistyöjärjestöistä tai niiden toiminnasta. Nämä kohteet ovat lukuisten tutkimusten mukaan suomalaisten suosituimpia lahjoituskohteita. Saajajoukon rajausta ei ole esitysluonnoksessa selitetty muutoin kuin taloudellisesta näkökulmasta.

Saajajoukon rajaaminen ilman selkeitä perusteita heikentäisi järjestöjen keskinäistä tasa-arvoa ja ohjaisi toiminnan sisältöjä verotuksellisin kannustimin. Tämä olisi uhka järjestöjen autonomialle ja lahjoittajan valinnanvapaudelle. Kuten esityksessä todetaan: ”Lahjoitusvähennyksen laajentaminen vain tietyille sektoreille lisää todennäköisesti lahjoituksia näille tahoille, ja voi myös vähentää muiden järjestöjen saamia lahjoituksia nykytasosta.”

VaLa katsoo, että mahdollisuus hakeutua lahjoitusten verovähennyskelpoiseksi kohteeksi tulisi ulottaa kaikkiin rahankeräysluvan omaaviin yleishyödyllisiin yhdistyksiin ja säätiöihin. Tämä olisi selkein, oikeudenmukaisin ja lahjoittajaa kunnioittavin ratkaisu. Järjestökenttä eli lahjoitusten saajat ovat tästä käytännössä yksimielisiä.

Luonnollisten henkilöiden lahjoitusvähennys yhdistysten ja säätiöiden näkökulmasta

Yhdistysten ja säätiöiden näkökulmasta on hienoa, että lahjoitusvähennysoikeutta laajennetaan luonnollisille henkilöille ja kuolinpesille. Samalla huomio kuitenkin kiinnittyy lahjoitusvähennysten enimmäismäärien eriarvoisuuteen; esimerkiksi yliopistoille yksityishenkilöt voivat tehdä verovähennyskelpoisia lahjoituksia jopa 50 000 euroon asti, mutta järjestöille raja olisi vain 5 000 euroa. Tätä epäsuhtaa olisi syytä arvioida uudelleen.

Lakiesitysluonnoksen perusteella uudistus tulee merkittävästi lisäämään yhdistysten ja säätiöiden hallinnollista työtä esimerkiksi vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevien Verohallinnon nimeämisprosessien ja vuosi-ilmoitusten muodossa. Koska vähennyskelpoisuuden kriteerinä on rahankeräyslupa, tulee Verohallinnon ja Poliisihallituksen raportointivaatimusten ja aikataulujen yhtenäistämisen mahdollisuutta arvioida.

Esityksen mukaisiin vaatimuksiin kuuluisi myös lahjoittajien yksilöityjen tietojen kerääminen ja käsittely. Nämä voivat tuoda mukanaan huomattavia lisävaatimuksia järjestöille esimerkiksi rekisterijärjestelmämuutosten ja tietoturvan osalta. Esimerkiksi lahjoittajan henkilötunnuksen kerääminen on olennaista epäselvyyksien välttämiseksi, mutta siihen liittyvät ehdot pitää käydä valmistelussa tarkasti läpi. Esityksen mukaan henkilötunnus tulisi kerätä heti lahjoituksen yhteydessä, mikä ei usein ole mahdollista esimerkiksi tilisiirron tekemisen yhteydessä tai jos lahjoittajalla on ollut jo pitkään käynnissä kuukausilahjoitussopimus.

Yhdistyksille ja säätiöille vaatimukset voivat muodostua niin suuriksi, että niiden takia varsinkaan pienemmillä järjestöillä ei ole mahdollisuutta hakeutua verovähennyskelpoiseksi kohteeksi. Erityisesti monialajärjestöt ja pienet toimijat tulevat tarvitsemaan tukea hallinnollisten vaatimusten täyttämiseksi.

Lisäksi järjestöille tulisi antaa mahdollisuus valita, haluaako se hakeutua Verohallinnon hyväksymälle listalle esimerkiksi vain yhteisöiltä saatavia lahjoituksia varten, mutta ei luonnollisten henkilöiden lahjoitusten osalta.

Tarkennuksia lakiesitykseen tulee tehdä myös kahden seuraavan asian osalta. Ensimmäisenä se, mistä syystä lahjansaajalla täytyy olla tilintarkastaja. Lakiin olisi syytä selvittää tarvitaanko tilintarkastajaa koko yhdistyksen tilinpäätöksen tarkastamiseen vai tarkastamaan, että lahjansaaja antaa lahjoituksen osalta lain edellyttämät oikeat tiedot Verohallinnolle. Toisena epäselvyytenä se, voiko lahjoitus kohdistua muuhun kuin keräysluvassa mainittuun kohteeseen, kunhan se kohdistuu laissa mainittuihin vähennyskelpoisuuden takaaviin kohteisiin. Lahjoituksen saajalle tulisi antaa selkeät ohjeet siitä, miten keräystarkoitus tulee olla kirjattuna rahankeräysluvassa, jotta se voi arvioida tarvitseeko nykyistä lupaa muuttaa.

VaLa mielestä on olennaista, että yhteistyötä järjestöjen ja viranomaistahojen kesken tehdään valmistelutyössä kattavasti tiukasta aikataulusta huolimatta. Kokonaisuudessaan uudistuksen valmistelussa on hyvä varmistaa, että päällekkäistä työtä vältetään ja järjestöille tarjotaan riittävää ohjeistusta. Lainmuutosten käytännön toimeenpanon suunnittelu, toteutus ja seuranta on järkevää toteuttaa järjestöjen asiantuntijuutta kuunnellen parhaan lopputuloksen aikaansaamiseksi.

Luonnollisten henkilöiden lahjoitusvähennys lahjoittajan näkökulmasta

Lahjoittajan näkökulmasta uudistus on ongelmattomampi, sillä luonnollisen henkilön tai kuolinpesän ei tarvitsisi itse vaatia vähennystä. Positiivista on myös se, että lahjoitusvähennys ehdotetaan muutettavaksi verosta tehtäväksi vähennykseksi, mikä mahdollistaa vähennyksen myös pelkästään pääomatuloja saaville.

Lahjoittajan valinnanvapauden näkökulmasta ongelmallista on, että se voi suunnata vähennyskelpoisia lahjoituksia vain tietyille vähennysoikeuden piirissä oleville yhdistyksille ja säätiöille. Lahjoitusten tarve on suuri myös muilla sektoreilla.

Huomionarvoinen muutos on, että aiemmin lahjoittaja saattoi antaa esimerkiksi 50 000 euroa useille eri yliopistoille ja saada vähennyksen jokaisesta. Nyt esityksessä ehdotetaan verovelvolliskohtaista eli lahjoittajakohtaista enimmäismäärää, mikä saattaa käytännössä pienentää lahjoitussummia ja vähentää lahjoitusten hajauttamista eri kohteisiin.

Lakimuutos on suomalaisille lahjoittajille uusi käytäntö ja vaatii laajaa, koordinoitua viestintää. Pelkästään järjestöjen viestintäpanokset eivät riitä herättämään yksityishenkilöissä ja yhteisöissä laajaa kiinnostusta tai luottamusta lahjoittamista sekä siihen liittyvää henkilötietojen antamista kohtaan. Valtionhallinnon on tärkeää tehdä ymmärrettävää ja kannustavaa viestintää lahjoitusvähennyksestä, lahjoittamisen merkityksestä ja kansalaisjärjestöjen roolista yhteiskunnassa. Ilman viranomaisen ja järjestöjen yhteistä viestintäponnistusta ei esityksen vaikutusarvioilla ole realistista toteutumispohjaa.

Yhteisöjen lahjoitusvähennys lahjoittajan näkökulmasta

Esityksen mukaan yhteisöjen lahjoitusvähennykset säilyisivät tulosta tehtävänä vähennyksenä. Yhteisöjen lahjoitusvähennykseen oikeuttavat enimmäismäärät mahdollistavat vähennyskelpoisten suurlahjoitusten tekemisen laajemmalle järjestöjoukolle, mikä on erittäin tervetullutta.

Myös yhteisöjen osalta verovelvolliskohtainen enimmäismäärä lahjoitussummille saattaa pienentää lahjoitussummia ja vähentää lahjoitusten hajauttamista eri kohteisiin.

Esityksessä ei ole tuotu esiin säilyykö nykyinen yhteisöille mahdollinen alle 850 euron lahjoitusten vähennysmalli.

Lopuksi

VaLa pitää tärkeänä, että lahjoitusten verovähennysoikeutta kehitetään osana laajempaa kokonaisuutta, joka tukee kansalaisyhteiskunnan monimuotoisuutta, toimintaedellytyksiä ja taloudellista kestävyyttä. Jotta uudistus olisi vaikuttava, sen tulee:

- ulottaa vähennyskelpoisuus kaikkiin rahankeräysluvan omaaviin yleishyödyllisiin yhteisöihin,
- olla hallinnollisesti toteuttamiskelpoinen ja oikeudenmukainen,

- kunnioittaa lahjoittajan valinnanvapautta,
- perustua vahvaan, yhteiseen viestintään.

Vain tällöin uudistus voi aidosti vahvistaa suomalaista lahjoittamisen kulttuuria ja kansalaisyhteiskunnan rahoituspohjaa.

Lakiesityksen taustana on oikeusministeriön Kansalaisjärjestöstrategia-hanke. Kansalaisjärjestöstrategia 2023–2027 sisältää kehysriihen linjausta vastaavan kirjauksen lahjoitusvähennyksen laajentamisesta. Strategiassa todetaan myös, että vähennys koskee yksityishenkilöiden ja yritysten tekemiä lahjoituksia, ja että kansalaisjärjestöjen yksityisrahoituksen lisäämiseksi selvitetään myös laajemmin rekisteröidyille yhdistyksille ja säätiöille osoitettujen lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamista. Positiivista on se, että tähän lakiesitykseen sisällytettiin lopulta myös yritysten eli yhteisöjen lahjoitusvähennyksen laajennus. Toisaalta, kuten Kansalaisjärjestöstrategiassa mainitaan, lahjoitusten verovähennysoikeutta tulisi selvittää laajemmalle saajajoukolle.

Lahjoitusvähennys on tärkeä keino, mutta ei yksittäisenä keinona riittävä korvaamaan julkisen rahoituksen leikkauksia. VaLa korostaa, että lahjoitusvähennystä tulee täydentää muilla varainhankintaa tukevilla ratkaisuilla. Näitä keinoja olisivat esimerkiksi:

- Rahapelilain uudistus: Yleishyödyllisten raha-arpajaisten mahdollistaminen
- Arvonlisäverokevennysten mahdollisuus yleishyödyllisille yhteisöille

VaLan kokemuksen perusteella viranomaisten kannustaminen laajempaan ja osallistavampaan vuoropuheluun järjestötoimijoiden kanssa olisi suotavaa varainhankinnan kehittämisessä. VaLa ja sen jäsenjärjestöt ovat tässä työssä mielellään mukana.

Vastuullinen Lahjoittaminen VaLa ry

pääsihteeri Pia Tornikoski